

แนวทาง

การเฝ้าระวัง!

ค้นหา ส่งต่อ บำบัด และดูแลติดตาม
ผู้ป่วยยาเสพติดที่มีอาการทางจิต

“ป่วยจิต” ต้อง “เข้าใจ”

ชุมชนปลอดภัย ร่วมใส่ใจดูแล

ด้วยความปรารถนาดีจาก
สำนักงาน ป.ป.ส.
และ กรมสุขภาพจิต

1 Pre Hospital

ไฟ้ระวัง
สังเกตอาการ
ส่งนำบัด

สร้างช่องทางการสื่อสาร
ประชาสัมพันธมิตร ปรสงาน
กลุ่ม Line/Facebook/จุดนัดพบ/
ทีม/กลุ่มแกนนำ/หน่วยงาน

1.1 แนวทางการไฟ้ระวัง จัดทีมงาน : วางแผน/เตรียมความพร้อมปฏิบัติการ

- ผู้นำหรือแกนนำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน)
- ฝ่ายสาธารณสุขในพื้นที่ (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.)
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
- ทีมความมั่นคง (ตำรวจป้องกัน/บรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น)

1.2 ไฟ้ระวังอาการกลุ่มเสี่ยง... กลุ่มเสี่ยงคือใคร?

กลุ่มที่ใช้จ่ายเสพติดหรือ

01

ใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ

มีประวัติทำร้ายตนเอง/ผู้อื่นหรือเคยฆ่าตัวตาย

04

02

มีประวัติรักษาโรคทางจิตเวช

เคยมีประวัติเอะอะ อาละวาดทำลายทรัพย์สิน

05

03

มีพฤติกรรม/คำพูด/อารมณ์หุนหัน ก้าวร้าว

เคยมีประวัติก่อคดีอาญา

06

ปักหมุด

จัดทำแผนที่ชุมชน ปักหมุดจุดพิกัดแผนที่ กลุ่มเสี่ยง

1.5 ให้ความรู้และประชาสัมพันธ์

แนวทางการไฟ้ระวัง และดูแลผู้ป่วยแก่ครอบครัวและชุมชน

- สังเกตพฤติกรรมความเสี่ยง/ความผิดปกติทางจิต/การก่อความรุนแรง
- ไฟ้ระวัง/นำส่ง/ดูแลให้เข้ารับการรักษาก่อนเกิดเหตุความรุนแรง

ความรู้แก่ผู้ใช้ยาเสพติด และกลุ่มเสี่ยง

- สื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ สื่อสารคณะ
- สื่อบุคคล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข (อสม.) ในพื้นที่ ให้ความรู้ การดูแลตนเอง เพื่อลดอันตราย

ช่องทางให้ความรู้ และการบำบัดรักษา

- ให้ความรู้/อาการและโทษยาเสพติด/แนะนำวิธีบำบัดผู้ป่วยยาเสพติดที่มีอาการทางจิต
- สายด่วน 1165 (ปรึกษาปัญหาเสพติด)
- สายด่วน 1323 (ปรึกษาปัญหาสุขภาพจิต)

1.3 เยี่ยมเยียนถามไถ่ทุกข์สุขผู้ป่วยยาเสพติด/ ไฟ้ระวังอาการในกลุ่มผู้ที่มี

สัญญาณเตือนอาการผิดปกติทางจิต :

แยกตัว ประสาทหลอน ไม่นอน เดินไปมา พูดคนเดียว ฉุนเฉียว หวาดระแวง

สัญญาณเตือนก่อความรุนแรง :

ขีดข่วนเป็นแผล ช่มชู่จะทำร้ายคนอื่น หยาดควาย ทำร้ายคนอื่นบาดเจ็บ ทำลายสิ่งของ ขว้างปาสิ่งของ พกอาวุธ

1.4 ประเมินอาการ และรีบให้ความช่วยเหลือ

รุนแรงน้อย

- พฤติกรรมเปลี่ยนไป (เจ็บ ซึม เก็บตัว หุนหว่วหวาดระแวง ตื่นตระหนกวิตกกังวลอย่างมาก)
- หงุดหงิด
- กระสับกระส่าย ฉุนเฉียว โมโหง่าย
- พูดซ้ำไปซ้ำมา พูดจาหยาดคาย
- ปฏิเสธการกินยา

ยังไม่เป็นอันตรายต่อตนเอง/คนใกล้ขีด

รุนแรงปานกลาง

- ญาติ/คนใกล้ขีดเกลี้ยกล่อมหรือเจรจาไม่ได้
- อยู่ไม่นิ่ง
- เดินง่วนง่วนไปมา
- กระสับกระส่ายควบคุมพฤติกรรม/อารมณ์/ท่าทาง/พูดจาไม่ได้
- พยายามทำร้ายตัวเองโดยไม่ใช้อุปกรณ์/อาวุธหรือทำร้ายผู้อื่น

เสี่ยงเป็นอันตรายต่อตนเอง/คนใกล้ขีด

รุนแรงมาก

- พกหรือถืออาวุธส่งเสียงดัง/ตะโกนด่าคำหยาดคาย
- ทำลาย/รื้อ/ขว้างปาข้าวของ
- พยายามทำร้ายตัวเองด้วยวิธีรุนแรงและช่มชู่ จะทำร้ายคนอื่น
- ทำร้ายคนอื่นได้รับบาดเจ็บ

เป็นอันตรายมากต่อตนเอง/คนใกล้ขีด

2 In Hospital

บำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติด
ที่มีอาการทางจิต

เมื่อผู้ป่วยถูกนำส่งสถานพยาบาลใกล้บ้าน
จะมีแนวทางการดูแลอย่างไร

ผู้ป่วยถูกนำส่งสถานพยาบาลใกล้บ้าน

โรงพยาบาลชุมชน (รพช.)+ใกล้บ้าน
หรือโรงพยาบาลตามสิทธิ์

เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลประเมินอาการความรุนแรงเบื้องต้น

มีภาวะเร่งด่วน
วิกฤตฉุกเฉิน

นำตัวส่งแผนก
ฉุกเฉิน (ER)

ไม่มีภาวะเร่งด่วน
วิกฤตฉุกเฉิน

นำตัวส่ง
คลินิกจิตเวช

เกินศักยภาพนำส่ง

อาการรุนแรงหรือเกินขีดความสามารถ

โรงพยาบาลทั่วไป (รพท.)
หรือโรงพยาบาลศูนย์

อาการเสพติดรุนแรงเรื้อรัง

โรงพยาบาลธัญญารักษ์
บำบัดรักษายาเสพติด

อาการทางจิตรุนแรงยุ่งยากซับซ้อน

โรงพยาบาลจิตเวช
รักษาอาการทางจิต

ผู้ป่วยยาเสพติดที่มีอาการทางจิต หลังบำบัดรักษา ควรได้รับการดูแล จากครอบครัว และชุมชนต่อเนื่อง

ดูแลช่วยเหลือด้านสังคมและสวัสดิการ

จัดหายานพาหนะเพื่อพาผู้ป่วยไปรับยาต่อเนื่อง หรือพบแพทย์ตามนัด

จัดหาที่อยู่อาศัย

ยอมรับและให้โอกาส

เฝ้าระวังไม่ให้เสพยา/ป่วยซ้ำ

ชุมชนมีส่วนร่วมบำบัดฟื้นฟู (CBTx)

ดูแลช่วยเหลือด้านการแพทย์

รับประทานยาที่ยังต้องใช้รักษาต่อเนื่อง

พบแพทย์ตามนัด

ติดตามดูแลต่อเนื่องอย่างน้อย 1 ปี

บันทึกและรายงานผลการติดตามในระบบข้อมูล บสต. และ HDC

หน่วยงานและชุมชนที่ติดตามดูแลและช่วยเหลือหลังการบำบัด

สาธารณสุขในพื้นที่ ติดตามดูแลช่วยเหลือทางการแพทย์ รวมถึงให้คำปรึกษาแก่ครอบครัวชุมชนในการดูแลผู้ป่วยเพื่อลดความเสี่ยงในการกลับไปใช้ยาเสพติด

แรงงาน ศึกษาศึกษา ภาคเอกชน / ประชาสังคมในพื้นที่ ให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับความช่วยเหลือ โอกาสและสวัสดิการสังคมอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม

ฝ่ายปกครอง / ท้องถิ่น จัดทีมงานในระดับพื้นที่ให้การดูแลช่วยเหลือทางด้านสังคมและสวัสดิการต่างๆ แก่ผู้ป่วยยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง

พัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ จัดสวัสดิการทางสังคม และที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้ป่วยจิตเวชที่ไร้ที่พึ่ง ที่ไม่สามารถกลับไปสู่วงจรหรือชุมชน

แนวทางการเฝ้าระวัง ค้นหา ส่งต่อ บำบัด และดูแลติดตาม ผู้ป่วยยาเสพติดที่มีอาการทางจิต

Pre Hospital

เฝ้าระวัง
สังเกตอาการ
ส่งต่อบำบัด

ค้นหาและดูแลผู้ป่วยยาเสพติด

สัญญาณเตือน
อาการผิดปกติ
ทางจิต

▼

ชุกประวัติ
ประเมินอาการ

▼

รุนแรงน้อย

▼

ครอบครัว/
ชุมชนดูแล/
เฝ้าระวัง/
ชักชวน
เข้าบำบัด

สัญญาณเตือน
การก่อความ
รุนแรง

▼

ชุกประวัติ
ประเมินอาการ

▼

รุนแรงปานกลาง

▼

พนักงานฝ่าย
ปกครอง/สร.

▼

พูดคุยเกลี้ยกล่อม/
จัดการดูแล
ช่วยเหลือเบื้องต้น

▼

ปรึกษา ส่งต่อ

▼

รุนแรงมาก

▼

ตำรวจ 191
สปฉ. 1669
กู้ภัย, กู้ชีพ

▼

พูดคุย/
เข้าচারัจ/ผูกมัด

▼

รับส่งต่อ

sw.ในพื้นที่

รายงาน Nispa/ฐานทะเบียนชุมชน

In Hospital

บำบัดรักษา
ตามศักยภาพ

sw.ในพื้นที่
(swช./swน./swศ.)
ดูแลระยะ Acute care

sw.สังกัดกรมสุขภาพจิต
กรณีมีอาการทางจิต
รุนแรง/ยุ่งยากซับซ้อน

sw.สังกัดกรมการแพทย์
(สบยช., sw.รัฐยาโรค)
กรณีเสพยาเสพติดรุนแรง/เรื้อรัง

อาการดีขึ้น
sw.ส่งกลับชุมชน

รายงาน บสต./HDC

Post Hospital

ติดตามดูแลหลังการ
บำบัด ประสานการ
ช่วยเหลือด้านอาชีพ
ที่อยู่อาศัย ฯลฯ

ติดตาม + ช่วยเหลือ

สร./มท.

พม./
แรงงาน/
ศร.

รายงาน บสต./Nispa